

ZALAI NŐZLÖNY.

A nagy-kanizsai „Ipar-Testület,” a nagy-kanizsai Takarékpénztár részvény-társaság, a „Kotori takarékpénztár

részvény-társaság,” nagy-kanizsai és a galambokai önkéntes tűzoltó egyesület, a „nagy-kanizsai kisdiednevelő egyesület,” a „nagy-kanizsai tanítói járáskör,” a „nagy-kanizsai keresztény játékoknyó egyesület,” „n.-kanizsai izr. jótékony nőegylet,” „szegények tápintézete,” a „katonai hadistyán egyesület,” a „soproni kereskedelmi iparkamara,” nagy-kanizsai külválasztmányának hivatalos lapja.

HETENKINT EGYSZER, SZOMBATON MEGJELENŐ VEGETYES TARTALMU HETILAP.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a felelős szerkesztő nevére, az anyagi részt illető közlemények pedig a kiadó nevére címzettek Nagy-kanizsára bérmentesen intendendők.

Bérmentesen levelek nem fogadjának el.

Kéziratok vissza nem küldetnek.

Előfizetési ár:
Egész évre 6 frt — kr
Fél évre 3 frt 50 kr
Negyedévre 1 frt 25 kr
Egyek száma 10 kr.

HIRDETÉSEK
5 hasábos pettyesorban 7, másolszor 6, a minden további sorért 3 kr.

NYILTTÉRBEN
pettyes soronként 10 kr-ért vetetnek fel. Kicsirai illeték minden egy hirdetésért 30 kr. utaztató

A költségvetés.

Nagykanizsa, 1898. nov. 25. én.

(V) Városunk költségvetését márgyalta képviselőtestületünk. Városunk intenzív fejlődésének dacára a pótdobban 3% apadás észlelhető, csekély apadása a terheknek, de tekintve a tervbe vett nagyobb mérvű építkezéseket, elég szép eredmény. Közösségünknek eldőlattól visszariadnia nem szabad, ha őszintén azt akarja, hogy intézményeiben az előhaladást megakasztó jelenségek ne mutatkozzanak. Egy modora városunk guzba kötni nem lehet. Városunknak is lépést kell tartania a megváltozott társadalmi igényekkel és gazdasági viszonyokkal. Ezt a mi képviselő testületünk zöme tudja és azért magrává fogja tenni a jövő évi előirányzatot is.

Ferde szemmel csak azok nézik városunk fejlődését, kik nem a város, a közönség összerdekeit tekintik és a kik folyton vádat emelnek azon szoros kopocs miatt, mely jelenleg a város és annak kúlvárosa, Kiskánizsa közt fenáll.

Zugolódanak azok, kik azt szeretnék, hogy a város tanácssterme az osztályközelmek színhelye legyen, hogy az érdektörédekek aspirációját megvalósuljanak. — De tudatában vagyunk annak, hogy azok, kik erőszakosan szakítani akarnak Nagykanizsával, ezt a várost egy régi mezőváros színvonalára szeretnék lenyomni, hogy anyagi erejéből kifogyva, annál könnyebben legyűrhető dominiuma legyen — a pártérdelmeknek.

De térjünk át a költségvetés jelentőségűségeire.

A pótdobban 3% -kal való apadását főleg az okozta, hogy a mult

év fogyasztási adójából a város 5488 frtot takarított meg. A lakásokat 600 frttal drágábban adták bérbé. A katonai elszállásolásnál a bevétel 500 frttal emelkedett. A főgimnázium építésére fölött 6500 frtnyi törlesztési összeg az idei költségvetésben nem szerepel, mert mindaddig, míg a szombatkay új honvédkaszárnya felépítés nem lesz, mindaddig a gimnázium felépítésére kiállítás nincs. Tervebe van véve, hogy a jelenlegi kaszárnát az új kaszárnra felépítése után ideiglenesen gimnáziumi épületté fogják átalakítani. Nem szerepel az idei költségvetésben a kaszárnra felépítésre felvett törlesztési összeg sem, mely a mult évi költségvetésből vétetett át. A kaszárnraépítkezés ügye jelenleg a honvédelmi miniszteriumban akad meg. A tervek ugyan mr jóváhagyattak, de a miniszter azon követelését, hogy a Hunyadi-utcát katonai célokra is alkalmassá kell tenni, a nagy kiszájtási költségek miatt a város nem teljesítheti, miért is csak a Sugár ut meghosszabbítása van tervbe véve.

Az új vágóhíd a jövő évben vétetik üzembe. A marha- és sertésvágatási és állatvizsgálati díjakból a város 7475 frttal többet bevételne az idei tételnél.

A szegények gyógyi és kórházi költségeinél 300 frtnyi megtakarítás van. A szegényügy a felebarátii szeretet követelményeinek megfelelőben fog rendeztetni. A város 12000 frt költségű szegényházat akar építeni és a szegényeket készpénzzel kívánja ellátni, úgy hogy a város minden szegénye évenként 80 frt készpénzt és ruhát kapjon. Ellenben a koldulást rendőrilag be fogják tiltani.

Az erdészeti ésszerű reformjához tartozik, hogy a város erdeiben csakis a saját szükségletének megfelelő fáat fogja vágatni, eladásra többé nem. Ellenben a rözse tisztogatásból és fagyéritesből tetemes jövedelmet remél, nagyobbbat, mint a melyet az élfeladás eredményezett eddig.

A földhasznbérletek alábbszálltak. Az idei tétel 2781 frttal, a jövő évi csak 2222 frttal van fölveve. Az erdő és legelő jövedelmek is 1000 frttal apadtak.

Egy nagyobb kiadási tétel mutatkozik a tőkehamat adónál, mely az idén legelőszőr szerepel a város költségében. A helypénzszedés és a vadászati bírlét 2154 frttal adóztatott meg.

A polgári leányiskolának kiadási egy párhuzamos osztály felállításá miatt 1300 frttal növekedtek. A főgimnázium tatarozására a tavalyinál 300 frttal nagyobb tétel szerepel.

Az árvek és lenclek tartásánál 200 frt többlet kiadás mutatkozik.

A szegény rendőreink fizetésemlésük iránt beadott kérvénye az alkalmul sem vétettet figyelembe, de segélydíjazás címén a pénzügyi biztosság 300 frtot vett fel.

Az összevételék 132898 frt 36 krajcárban, a kiadások 228,655 frt 37 krajcárban vannak előirányozva. A hiány tehát 95.751 frt 01 kr. Eszerint a 134,489 frt 68 kr. állami adót után kivetendő pótlék 71% kban teljes fedezetet nyújt.

Az állami adó apadt. A város anyagi ereje fogyott, mert részben elhalálzás, részben elköltözés, vagy elszegényedés következtében az egyes adóban nagy törlekéket kellett tenni.

Kirakatok, hirdetések.

A ki külföldön járt, tudja, hogy a külföldi nagyobb városoknak van olyan látványosságuk is, a miről Baedeker nem tesz említést: az üzleti kirakatok és a falai hirdetések; az u. n. plakátok.

Bécsbe, ha felrándulok, nem tudok betelni a kirakatokkal, a miket egy-egy hatalmas; üvegtábla mögött rendez el a jó izlés és a leleményesség. Szébbnél-szebb tárgyak vannak egymás mellé rakva, festői csoportoztatban, eredetiséggel, művészi találfelakonytsággal, úgy hogy nézni őket órák hosszat is gyönyörűség. — A Kärnthnerstrasse, a Ring nem egy szentatós kirakatokkal dicsekedhetik. És a ki látta a solingeri acélgyár üzletét, e pártalan készkirakatot: bizonyára nem tudja elfelejteni.

Igy vagyok München kirakataival is. Az egyszerű, régi utcák mögött és fény nyervek a sok érdekes üzlettel. — Az ember nézi a sok cseccbecsét, a porcellánlányokat, a falfaragványokat, a művészti apróságokat, nézi és nem tud betelni velük. A müncheni üzletek, még a legelsőidőbb égek sem röstellik kitenni a cikkeire árát. Még azok is kiteszik, a hol szabott árak vannak, és akudni igazán nem lehet. Nincs is kifogásolni való ezen az érközlésen. Ha megetszik a kirakatok tárgyj, jobb, ha mindjárt tudom az árát és közelebről csak úgy tekint meg, ha már erős a szándékod a megvásárlásra.

Egy csomó olasz városban is ugyanazt a tapasztalatot tesszük: a kirakatok tárgyában. A kereskedők arra törekcsenek, hogy öblutesen és jó izléssel elrendezett kirakataikkal csábítsák rá a közönséget a vásárlásra.

De nemcsak nagy, óriási forgalom városokban láttam figyelemre és megteintésre méltó kirakatokat. — Kiseb városokban is, a hol idegenek megfordulnak, nagy súlyt helyeznek a vonzó kirakatokra. A külföldi kereskedők tudják, hogy a kirakatok egy egy város állandó kiállítását képviselik. És tudják, hogy az idegen, a kinek más dolga nincs, mint hogy egy egy város szépségeit, nevezetességeit nézze tanulmányozza meg

megáll a jól elrendezett kirakatok előtt, a melyek firkézsz szemébe ötlenek.

A mi kirakatainknak, sajnos, nincs ilyen vonzó erejük. Van egyháznagy kirakatunk, a melyek csinosak, szembeötölők, de csak egyháznagy, ellenben u. n. csosor, a melynek minden kirakata kedves és érdekes látvány volna az idegen meg az itthonos szemek: ilyen utcasor nincs Nagy-kanizsán.

Azt hiszszük, a sok ösztönöző díj között, a miket külföldié cénra kiosztanak, elkelle egyháznagy a végre, hogy ifju avagy készülő kereskedőket kiküldjünk a külföldre kirakatok tanulmányozására. Nem akarom állítani, — mert talán túlságot követnék el, — hogy a kirakatok elrendezéséhez tehetség, kell de bizonyosan mondhatom, — hogy megállapodott izlés és komoly tanulmányozás kell hozzá.

Istenem, szinte elfacsarodik az embernek a szíve, ha elcsodál magy kanizsai árúház kirakatát látja. Egyik rendkívül élénk utcákban — a nevént nem akarom megnevezni — a közelimitban óriási árúház nyílt meg. Olyan helyen van ez a nagy bolt, a hol jelentékeny az idegenek forgalma és a kirakataiban, a hatalmas üvegtáblák mögött valóságos orjúkat áll a dőz szinpopma.

Nem tessék bnni, hogy szép kirakatok csak drágák kikébből lehet rendezni. — Hogy szemrevéltő kirakatok csak a nagy ékszerésboltoknak meg a műkereskedőknek lehet. Korántsem. A müncheni- és az olasz árúházak között nem egy van, a melyik 50 fillére, 1 márkás vagy 1, 2 lírás árúcskékből teremti meg a pompás pompább kirakatokat.

És a mennyire hátravagyunk a kirakatok terén: olyan alacsony színvonalon állanak utcai hirdeteink. A plakátaink igazi célja, értelme, eredménye csak ugy van, ha művészi kivitelű. A magyar kereskedők — úgy látszik — még nem ismerték föl az igazságot, hogy az a legjobb cécér, a melynek a művész tehetsége jár a kezére.

Idézhaz csodaszómba meggy egy egy hirdetésünk vagy plakát. A mi szép utcai hirdeteink van, többnyire idegen eredetű. A bécsiek, párisiak, müncheniek

TÁRCA.

A szt.-ferenczendi zárda története.

Írta: Halls István.)

A régi templom. Dógháló. Péter Ágostout főlakaszják. A török kürti a szerzeteseket

A szent ferenczendi szerzeteseket Kanizsára 1415-ben telepítették le Kanizsai János, ki Szalamegye főispánja és esztergomi primás volt.

A Ferenczrend hivatalos feljegyzése az alapítási évet 1418-ra teszi. — Ez azon jelentésen alapul, melyet a provinciaus 1732. évben Rómába küldt a rend történetirőjához, Wadding Lukács szentferenczendi áldozóhoz.

A két adat közti eltérés valószínűleg onnan származott, hogy az alapítás történet 1415-ben, míg a zárda építés után a szerzetesek behelyezése csak 3 évvel későbbben, vagyis 1418-ban következett be.

[A jelenleg megszigorítására szánt szerzetek történetét ügylátszik most újra szándékoznak Rómában egybeállítani. — Legalább erre mutat az a körülmény, hogy 1898. szeptember 29-én a rend kanizsai történetére vonatkozó okiratokat a zágrábi vicariátus bekövetelte a kanizsai zárdától, Rómába küldés végett.]

* Szerzőnek saját által levő munkájából.

Az elvitt irásokban városunk történetére vonatkozó számos adat foglaltatik, s ez most talán örökké elvész számunkra.)

A ferenciek temploma Kanizsán a Régivároban (n antiquo civitate) állott, melyet Ágostornak is hivatás és a mely az Újvárosal együtt befeküdt a hatalmas bástyafalak között.

Ennek a várbán fekvő templomnak alakja látható a régi történeti könyvek képein.

A templom patronus-a Szent Péter volt, mint ezt a Kanizsa várát 1601-ben ostromló olaszok feljegyzték az általuk rajzolt egykoru képeken.

Az akkori vad időben temérdek dolgok akadt a szerzeteseknek, nemcsak a misésés, gyónatás és temetésék alkal-mával, hanem a betegek vizsgálatása és ápolásában is, mely szintén kötelessé-gükben állott, — és amely a gyakori rémítő pestisek alkalmával elképzelhet-len borzalommal volt egybekötve. — A szerzetesi fogadalom teljesítéséhez rajongó hit és sziklakemény szeretet volt igazán szükséges. Ez időkbén neveztek el a magyarok „barátok”-nak a szerzeteseket, kiket e név mellán megilletett.

Szörnyű cholera dühögött Kanizsán az 1488. és 1510. években, később pedig az 1645. esztendőbeli borzassó pestis idejében mindnyájan kihaltak a kanizsai barátok s még aig pótolták őket, már 1563. évben rémítő dőghalál dühögött, ismét a kanizsai várbán.

A szerzeteseknek bő rész jutott a veszedelmekből a dőghalálón kívül is. Gy 1445. évben, mikor már végső szükségét

szennvedett a vár ura Kanizsai (III-ik) László, kit a magyarpárti Rozgonyi Sebésy és Rozgonyi Rjnáld vezérsege alatt nagy sereg ostromolt, — ekkor segítséghez céljából Ágost és Ignác nevű kanizsai ferenczendi páterek ki-szöttek a várból. Ignác szerencsésen el-jutott Lendvára. honnaan segítségét is hozott, de Ágostot az ostromlók elfog-ták és az utszéli fára felakasztották.

(Az előbb említett Kanizsai László fiát, szintén (IV.) Lászlót, a ferenczrend kanizsai templomában temették el, s valószínűleg máig is ott pihen a lerombolt régi templom alatt, a mostani vári réten.)

A szakadatlanul törtő török dúlások idején a szerzetesek néha örömnépeket is tarthattak. Mikor t. i. a keresztényeknek sikerült a törököt megverni, vagy kifosztani.

Igy az 1560-ban kivított babócai győzelemre Kanizsán a barátok templomában, — a törököt elvett 4 drb. felholdas zászlót is a szentegyházba vivén, — „Te Deum” mondatott. Majd pedig 1587-ben Kanizsa parancsnokának Zrinyi Györgynek sikerült szerencsés szákma-nyolásra ismét fényes Te Deumot tar-tottak Kanizsán a szerzetesek, mikor 29 darab szákmanyolt török zászlóval éke-sítették az oltárt, s félezerrel több — török rabcsőgél megszabadított, — keresztény énekelte: „Tegéd Isten mi dic-sértünk!”

A folytonos gyilkolások és állandó dög-vész ideje alatt perze többöször kellett gyászmisét tartani, mint hálaadó isteni

tiszteletet. A requeimiek legnevezetesebbe az volt, melyet 1566. év őszén Zrinyi Miklósért, a szigetvári hősert, mondotak Kanizsán, mikor a templomban kitéve volt a magyar Leonidásnak a török által levagott feje.

Kanizsa erős várát és gazdag lakos-ságát a török már régen megéhdítani akarta, de sok sikertelen ostrom után csak 1600. október 22-én teljesedett vágya, mikor Paradeiser György parancsnok feladta Kanizsát Damad Ibrahim nagyvezér előtt.

(Érdekességénél fogva megemlítem, — hogy Paradeiser nevű család lakott Kanizsán a török kiűzése után is.)

Ekkor a franciskanusok (mint a „Liber rerum memorabiliū” mondja) a törököktől már előbb is sokat szenvedve, kénytelenek voltak templomukat elhagyni s a kereszt egyetlen elleneségeinek átengedui.

A zárda legújabb válsága.

Egyszerre tavali rendelet érkezik Rómából, mely szigoruaab életmódra akarja kényszeríteni a ferencziet. — Kötelező kölduláson, a legridegebben értelmezett szegénység és egyéb változtatáson ki-vüli felcséréniök kell fektete posztócsu-bájukat szőrcsuhával, melyet még alvá-sközben sem szabad levetniök, páruát nem használhatnak, inget nem viselhetnek, faszarubn kell járniöt és hajukat borotválniök.

Mindzeken felül megtiltották növen-dek fölvelést, s ezzel az önértetes szerzetet kihalsára ítélték.

A szerzet megszigorítására célzó tö-rekvések nem voltak újak, amennyiben (attól eiktelve, hogy félezer év óta küzdenek az observások, kik a teljes szigorú pártólják, a conventuálokkal, kik enyhébb szabályok szerint élnek.) Rómában tíz év óta igyekszik a ferenczrend össez tagjait szigorú életmódra kötelezni.

Magyarországban azonban nem hitte senki, hogy a ferenczeknek több pépá-tól megerősített rendi alkotmánya ellenére a szigoritást véghez vinessék. Még pedig annál kevésbé, mert a változatos generális és kormánytanács semmi szin alatt (még némi engedmenyek árán sem), volt hajlandó elfogadni a Róma által dikált reformot.

Végre megunták a dolgot Rómában és (1897. őszén) egyszerűen elcsapták Pármal Alajos rendfőnököt és az egész (12 tagból álló) kormánytanácsot. Azután rendeltetleg (az alszabályok, igazán kéneveztek generalikus a thüringiai szent Erzsébetről címzett szerzetrend eddigi provinciálit Lauer Alajost, ki magára vállalta Róma akaratának foganatosítá-sát. Sajnos, hogy a magyar szerzetesek közt is akadtak, kik segíteneek neki.

És a közpörtörök való rendelkezés óriási visszatetszést szült Magyarorszá-gon, hol még a közönséges néposztály is megkívánja lelkeszeitől a magasabb műveltséget és a tiszta öltözökdést.

